

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษา การวิพากษ์สื่อในชุมชนออนไลน์ของห้องเฉลิมไทย พันทิปดอทคอม โดยมุ่งศึกษาลักษณะบทบาทและผลของการวิพากษ์ การกำกับดูแลเนื้อหา ในห้องเฉลิมไทยเว็บไซต์พันทิปดอทคอม ตลอดจนความเชื่อมโยงในเชิงการตรวจสอบต่อสื่อ กระแสหลัก ซึ่งเป็นการวิจัยในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพควบคู่กันไป ดังนี้

- **การวิเคราะห์เนื้อหา** เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาที่ปรากฏในเว็บบอร์ดห้องเฉลิมไทย ในเว็บไซต์พันทิป เพื่อให้ทราบถึงลักษณะและบทบาทของการวิพากษ์ รวมไปถึงวิธีการ หรือมาตรการ ต่างๆ ที่ผู้ใช้งานในชุมชนออนไลน์ใช้เพื่อตรวจสอบสื่อมวลชน
- **การสัมภาษณ์เชิงลึก** ผู้ใช้งานเว็บบอร์ด เพื่อศึกษา วัตถุประสงค์ แหล่งที่มาของ ข้อมูล และการวิพากษ์ของผู้ใช้งานในชุมชนออนไลน์ ส่วนการสัมภาษณ์นักสื่อสารมวลชน เพื่อ ทราบถึงผลกระทบ และ ผลสะท้อนกลับของการตรวจสอบในลักษณะนี้กับสื่อกระแสหลัก
- **การสังเกตโดยไม่มีส่วนร่วม** เป็นการสังเกตเนื้อหาที่ปรากฏในห้องเฉลิมไทย เว็บไซต์พันทิป เพื่อให้ทราบถึงลักษณะของการวิพากษ์และการตรวจสอบสื่อมวลชน
- **การศึกษาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง** เป็นการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปรากฏการณ์ ทางเนื้อหาที่สำคัญที่เกิดขึ้นในห้องเฉลิมไทยเว็บไซต์พันทิป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

สำหรับการวิเคราะห์เนื้อหา

ประชากรคือเนื้อหาในกระทู้ห้องเฉลิมไทยเว็บไซต์พันทิป โดยเป็นกระทู้ที่ได้รับการ เผยแพร่ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ.2553 จนถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2553 (เว็บไซต์พันทิปดอทคอม ถูกจัดสรรออกเป็นกลุ่มเพื่อแบ่งกลุ่มสมาชิกตามลักษณะความสนใจโดยแยกเป็นหมวดหมู่ ประเภท ของข้อมูลข่าวสารจำนวน 23 ห้อง และในแต่ละห้องยังถูกแบ่งออกเป็นหัวข้อย่อยๆ ตามความสนใจ ของผู้ให้บริการ และห้องเฉลิมไทยเป็นห้องที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ ภาพยนตร์ วิทยุ-โทรทัศน์ สื่อต่างๆ

การเลือกกลุ่มตัวอย่างของการวิเคราะห์เนื้อหา

ในขั้นแรกใช้สูตรคำนวณค่า n จาก Taro Yamane ก่อน เมื่อได้จำนวนกระทู้แล้วจึง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยใช้วิธีสุ่มจากเลขกระทู้ ที่เลขท้าย ลงท้ายด้วยเลข 3 และ 8 ให้ครบตามจำนวน

สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก

ประชากรคือผู้ใช้งานเว็บไซต์จำนวน 10 คน เว็บไซต์เตอร์เว็บไซต์พันทิปดอทคอม จำนวน 1 คน และ นักวิชาชีพสื่อมวลชนจำนวน 8 คน

ตารางที่ 2 รายชื่อผู้ถูกสัมภาษณ์

ชื่อผู้ถูกสัมภาษณ์	หมายเหตุ
เจ้าของนามแฝง ปริมาณ	ผู้ใช้งานเว็บไซต์
เจ้าของนามแฝง เจ้าดอกคำแก้ว	ผู้ใช้งานเว็บไซต์
เจ้าของนามแฝง โควี	ผู้ใช้งานเว็บไซต์
เจ้าของนามแฝง คุณแม่แมวดำ	ผู้ใช้งานเว็บไซต์
เจ้าของนามแฝง Abbess	ผู้ใช้งานเว็บไซต์
เจ้าของนามแฝง TripleF	ผู้ใช้งานเว็บไซต์
เจ้าของนามแฝง Zonic	ผู้ใช้งานเว็บไซต์
เจ้าของนามแฝง lovekawe	ผู้ใช้งานเว็บไซต์
เจ้าของนามแฝง อาจารย์	ผู้ใช้งานเว็บไซต์
เจ้าของนามแฝง สวน้อยวัยกระเตาะ	ผู้ใช้งานเว็บไซต์
โสภณ นวรัตน์พงษ์	นักสื่อสารมวลชน (ผู้ประกาศข่าวจากสำนักข่าวไทยโมเดิร์นไนน์ทีวี)
พีรพล อนุตรโสทธิ	นักสื่อสารมวลชน (ผู้ประกาศข่าวจากสำนักข่าวไทยโมเดิร์นไนน์ทีวี)
วีณรัตน์ เลหาภคกุล	นักสื่อสารมวลชน (พิธีกรร่วมรายการซีพจรโลกกับคุณสุทธิชัย หยุ่น, บรรณาธิการและผู้ดำเนินรายการ Nation Channel)
ฐิตาภัสร์ ศิริธัญญะวงศ์	นักสื่อสารมวลชน (นักข่าวสังกัดกองทัพบกช่อง 7)
อดิศักดิ์ ลิ้มปรั่งพัฒนกิจ	นักสื่อสารมวลชน (กรรมการผู้อำนวยการ บริษัท เนชั่นบรอดแคสติ้ง คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน))
ก่อเขต จันทระเลิศลักษณ์	นักสื่อสารมวลชน (ผู้ช่วยผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ทีวีไทย)

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ชื่อผู้ถูกสัมภาษณ์	หมายเหตุ
รัชนีวรรณ ดวงแก้ว	นักสื่อสารมวลชน (ผู้ประกาศข่าวช่องNBT และ Spring news)
กิตติ เชี่ยววงศ์กุล	นักสื่อสารมวลชน (นักแสดง ผู้กำกับ และเขียนบทละครของเอ็กแซ็กท์)
วรพจน์ ธีรบุญประดิษฐกุล	เว็บมาสเตอร์เว็บพันทิปดอทคอม

การเลือกกลุ่มตัวอย่างของการสัมภาษณ์เชิงลึก

สื่อมวลชนจะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) แต่สำหรับผู้ใช้งานเว็บบอร์ด (ในที่นี่รวมทั้งผู้ตั้งกระทู้และผู้ตอบกระทู้) จะใช้วิธี snowball

วิธีการวิจัยตามคำถามวิจัย

1. วิเคราะห์เนื้อหาเพื่อศึกษาลักษณะของการแสดงความคิดเห็นในเว็บบอร์ดว่ามีลักษณะเป็นการวิพากษ์หรือไม่ อย่างไร
2. สังเกตการณ์อย่างไม่มีส่วนร่วม เพื่อศึกษาลักษณะของการวิพากษ์สื่อในห้องเฉลิมไทยเพิ่มเติม
3. สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ใช้งานเว็บบอร์ดและนักวิชาชีพสื่อมวลชนเพื่อศึกษาการวิพากษ์ของชุมชนออนไลน์ห้องเฉลิมไทยเว็บไซต์พันทิปดอทคอม ที่ส่งผลต่อสื่อกระแสหลัก รวมไปถึงบทบาทการตรวจสอบสื่อกระแสหลัก
4. วิจัยจากเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาบทบาทการตรวจสอบสื่อกระแสหลักของห้องเฉลิมไทยเพิ่มเติม
5. สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ใช้งานเว็บบอร์ดและนักวิชาชีพสื่อมวลชนเพื่อศึกษาข้อได้เปรียบและอุปสรรคของชุมชนออนไลน์ห้องเฉลิมไทยเว็บไซต์พันทิปดอทคอมในการวิพากษ์วิจารณ์และตรวจสอบสื่อสารมวลชนกระแสหลักคืออะไรบ้าง

ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

เป็นการศึกษาในภาพตัดขวาง (Cross-sectional) โดยเก็บข้อมูลเป็นระยะเวลา 2 เดือน คือตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ ปี 2553

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

- ตารางลกรหัส (Coding Sheet) (ดูภาคผนวก)
- ข้อคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก

ตัวอย่างคำถามและแนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์แบ่งตามคำถามวิจัย

1. ชุมชนออนไลน์ห้องเฉลิมไทยเว็บไซต์พันทิปดอทคอมมีลักษณะของการวิพากษ์หรือไม่

- วิธีการได้มาซึ่งข้อมูลในการตอบกระทู้ แหล่งที่มาของข้อมูล
- ข้อมูลพื้นฐานของผู้ใช้งาน (ในที่นี้คือผู้ใช้เว็บบอร์ดที่เคยโพสต์ในกระดานแสดงความคิดเห็น)
- ลักษณะการตอบหรือโพสต์ข้อความ (เช่น การตอบที่เห็นด้วยกับไม่เห็นด้วยผู้ใช้มีแนวโน้ม

จะตอบแบบไหนมากกว่ากัน)

- เวลาที่มีการตั้งกระทู้คุณรู้สึกอย่างไรเมื่อมีผู้ไม่เห็นด้วยกับคุณหรือให้ข้อมูลปล้ำข้อมูลที่ คุณได้เสนอไปหรือโพสต์ลงในเว็บบอร์ด

- ข้อแตกต่างระหว่างเว็บไซต์พันทิปกับเว็บไซต์อื่นๆ

2. การวิพากษ์จากชุมชนออนไลน์ห้องเฉลิมไทยเว็บไซต์พันทิปดอทคอม ต่อสื่อกระแสหลัก มีบทบาทการตรวจสอบสื่ออย่างไร

2.1 ส่วนของ ผู้ใช้เว็บบอร์ด

- มีการถกเถียงหรือแสดงความคิดเห็นในเรื่องใดบ้างที่นำไปสู่การตรวจสอบความ น่าเชื่อถือของการนำเสนอโดยสื่อมวลชน

- ตัวกีดขวางการตรวจสอบสื่อในมุมมองของผู้ใช้
- เหตุใดจึงเลือกที่จะแสดงความคิดเห็นหรือตรวจสอบสื่อในเว็บไซท์แห่งนี้
- ปัญหาที่พบในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเว็บบอร์ด

2.2 ส่วนของนักสื่อสารมวลชน

- เคยเข้าไปอ่านกระทู้ในเว็บบอร์ดเฉลิมไทยบ้างหรือไม่ แล้วรู้สึกอย่างไรบ้าง
- คนในแวดวงสื่อสารมวลชนหรือในที่ทำงานสนใจการแสดงความคิดเห็นในเว็บบอร์ด

เฉลิมไทยหรือไม่ อย่างไร

- ผู้บริหารระดับสูงสนใจประเด็นที่เกิดจากการแสดงความคิดเห็นของผู้เล่นในเว็บบอร์ดหรือไม่ และถ้าสนใจพบว่ามีปฏิกิริยาตอบกลับเช่นไร

- ถ้ามีคนในเว็บบอร์ดโพสต์กระทู้ต่อว่าการทำงานของ คุณ คุณจะทำอย่างไร มีการโต้กลับหรือไม่ อย่างไร

- คุณคิดว่าการแสดงความคิดเห็นในเว็บบอร์ดเป็นการตรวจสอบการทำงานของคุณหรือไม่ คุณจะตั้งระวางตัวมากขึ้น ตรวจสอบข้อมูลก่อนนำเสนอมากกว่าเดิมหรือไม่

- ปัญหาที่พบในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเว็บบอร์ด

3. ข้อได้เปรียบและอุปสรรคของชุมชนออนไลน์ห้องเฉลิมไทยเว็บไซต์พันทิปดอทคอมในการวิพากษ์วิจารณ์และตรวจสอบสื่อสารมวลชนกระแสหลักคืออะไรบ้าง

- สิ่งที่เว็บบอร์ดเอื้ออำนวยต่อการแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นคืออะไร

- การตรวจสอบด้วยวิธีการวิพากษ์ในลักษณะนี้ประสบความสำเร็จแค่ไหน

- ส่วนที่แตกต่างในการตรวจสอบสื่อจากชุมชนออนไลน์กับสื่ออื่นๆ ด้วยวิธีวิพากษ์หรือแสดงความคิดเห็นนั้นเป็นอย่างไร

- สื่อใหม่ทำให้ประชาชนธรรมดาๆ ก้าวเข้ามาเป็นผู้ตรวจสอบการทำงานของสื่อมวลชนง่ายมากขึ้นหรือไม่

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การสำรวจข้อมูล โดยใช้ตารางลงรหัส การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกได้ดังนี้

- สถิติเชิงพรรณนา ใช้สถิติร้อยละและค่าเฉลี่ยเพื่ออธิบายข้อมูล

- วิเคราะห์เนื้อหาในลักษณะคุณภาพ อาทิเช่น ตัวกีดขวาง (barriers) มีการหลอกลวง (fallacious) หรือไม่

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์จะเป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่

- ลักษณะของการวิพากษ์ของชุมชนออนไลน์

- การวิพากษ์จากชุมชนออนไลน์ที่สะท้อนถึงลักษณะใหม่ของการตรวจสอบสื่อมวลชนกระแสหลัก

- ข้อได้เปรียบและอุปสรรคของการวิพากษ์สื่อในชุมชนออนไลน์

3. การสังเกตโดยไม่มีส่วนร่วม

4. การวิจัยจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การนำเสนอข้อมูล

หลังจากที่ได้ วิเคราะห์ข้อมูลจากการวิเคราะห์เนื้อหาโดยใช้ตารางลงรหัสแล้ว ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาข้อมูลในรูปแบบของบทความ ตาราง และกราฟ ส่วนการสัมภาษณ์เชิงลึกทั้งผู้ใช้เว็บบอร์ดและนักสื่อสารมวลชน การสังเกตการณ์อย่างไม่มีส่วนร่วม และการวิจัยจากเอกสารที่เกี่ยวข้องนำเสนอข้อมูลในรูปแบบบทความและตาราง